

ВЛАДО ЖАБОТ

СУЖУѢ

ВЛАДО ЖАБОТ

СУККУБ

Переклад зі словенської
Мар'яни Климець та Наталії Хороз

Книги – XXI

ББК 84(4Сло)7-8Жабот-44

Ж 126

Жабот Владо

Суккуб / Переклад зі словенської Мар'яни Климець та Наталії Хороз. – Чернівці: Книги – XXI, 2014. – 172 с.
ISBN 978-617-614-077-1

Дія роману «Суккуб» розгортається у великому місті, де всі атрибути урбаністичного простору доведені до меж можливо-го. Життя в місті є елементом сучасної суспільної моделі, ідеальної для руйнування людської свідомості. Валент Косміна, протагоніст твору, відчуває, що його особистість може просто розчинитися у цивілізаційному хаосі. Він передбачає, що речі, які нас оточують і нам здаються звичними, приховують зовсім інші смисли, тому й вигадує власний світ, де він сам собі здається кращим. Проте відхід від реальності провокує у Валента параною і він опиняється у зачарованому колі – втеча від параної є каталізатором її розвитку.

«Суккуб» – четвертий роман відомого словенського письменника Влада Жабота. Ознаками стилю автора є атмосфера мороку й еротики, багата автопоетична мова, міфологічні та біблійні мотиви, розсіпані у тексті символи.

This book was published with the support of Trubar Foundation at the Slovene Writers' Association, Ljubljana, Slovenia.

Книга видана за підтримки Фонду ім. П. Трубара
Асоціації словенських письменників, Любляна, Словенія.

This book was translated with the support of Slovenian Book Agency.

Переклад книги здійснений за підтримки
Державної книжкової агенції Республіки Словенії.

На обкладинці використано картину Миколи Мудрика
«Безлика», 2013 р.

© Vlado Žabot, 2003

© Книги – XXI, 2014, *видання українською мовою*

© Мар'яна Климець, 2014, *переклад*

© Наталія Хороз, 2014, *переклад*

© Василь Дроняк, 2014, *дизайн*

Підписано до друку 17.07.2014 р. Формат 60х84 ¹/₃₂.
Умов.-друк. арк. 11,28. Обл.-вид. арк. 12,05.

Замовлення № .

Видавництво «Книги – XXI»

Україна, 58000, м. Чернівці, а/с 418

Тел./факс: (0372) 58-60-21, моб. 050-9183202

e-mail: booksxxi@gmail.com

www.books-xxi.com.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію

ДК № 1839 від 10.06.2004 р.

***Втікай, мій любий!
Будь, як олениця або оленятко
на горах бальзамових!***

(Пісня пісень, Молода)

Еві і Mimi

I.

ВАЛЕНТА КОСМІНУ ВЖЕ РАНІШЕ ТУРБУВАЛА ДУМКА про те, що його хтось може вдарити, втягнути у якусь неприємність, можливо, він сам через незграбність чи необережність вплутається у щось, із чого потім йому буде важко виборсатися. Ця думка, цей страх його віднедавна мучили і добряче лякали. Проте ніколи настільки, щоб він не міг їх позбутися. Людина при здоровому глузді завжди переконується, що попри все вона залишається адекватною, що себе досить строго контролює і що життя може спокійно й достойно добігати свого гіркого кінця.

Його вже й раніше мучило безсоння і були періоди, коли він не знав, куди себе подіти, хоча в нього на той час ще була якась робота. Думки також були інколи дивні й неужиткові. Тим паче сни.

Тим часом місто, всупереч помітним усюди спорожнілим квартирам і будинкам, дивно шумно гуло своїм невиразним гулом. Здебільшого літні люди безупинно кудись ішли, переганяли один одного, мчали, і над вулицями, дорогами і проспектами задушливо туманилося. Часом йому здавалося, що з тими літніми людьми на вулиці, які вдавали молодих, було щось не так, що багато хто з них насправді вже взагалі ніде не живе... Йому здавалося, що поодинокі, віддалені одна від одної розділені хмарки білої

пари, які він спостерігав з вікна вітальної кімнати на шістнадцятому поверсі багатоповерхівки і які невпинно ліниво вилися в небо серед густо натицяних стріх і бань, дзвіниць і спальних районів, були з різниці, хоча він цього ніколи не справджував. І над тими дальніми, аж під східний горизонт віддаленими хмарками, зазвичай на світанку буяла схожа на гору хмара.

Інколи вона видавалася холодною і сірою, іноді дикою, а часом блідою і невиразною, подекуди приємно теплою, лагідною, принадною і обрамленою тліючою зорею. Навіть форма була кожного разу інша. І Валент, насправді не знаючи коли і чому, наче це сталося само собою, почав за цими різноманітними змінами на хмарині робити передбачення, що з ним може трапитися цього дня, чого треба уникати і що зробити, щоб усе було добре, правильно.

Пізніше, коли він вийшов на пенсію, коли сини відселилися кожен у своє багатоповерхівкове майбуття, і дружина, яка за якийсь рік до нього вийшла на пенсію і вдалася до заспокійливих засобів і перегляду телевізійних серіалів, коли йому загалом не було більше потреби турбуватися про різні службові чи сімейні справи, тих подекуди нестерпних дурниць, пов'язаних із людьми і хмаркою, він, можливо, з легкістю би позбувся. Хоча й не набрався тоді хоробрості. Біля серця його почало підозріло колоти... Однак він навіть дружині не хотів довірити нічого, з усім тим пов'язаного. Йому було б соромно. Почувався б навіть якось принижено, і той вигляд величної терплячості і впевненості у собі, про який він, особливо з люлькою у роті, уже якийсь час досить старанно дбав і якого приймав, перетворився б на звичайнісіньку нікчемність і брехню.

Щиро кажучи, він усе ще був вельми гордий тим, що у нього переконливий вигляд, який, без сумніву, треба було підтримувати, плекати, і через нього треба було, коли виникала така можливість, інколи звернути з дороги і пройтися до дверей тієї чи іншої адвокатської або нотаріальної контори і у нотатнику записати собі графік роботи контори... Хоча люди завжди і всюди сумнівалися, чигали і дивно поглядали, мовби з якоюсь зневажливою і водночас погрозовою імлюю в очах; він узагалі останнім часом помічав, що дружина і кілька знайомих з багатоповерхівки почали поводитися стосовно нього якось по-іншому – ніби він мимоволі несвідомо викликав ніяковість. Через усе це «гора» набувала того свого болісно тривкого значення, через сусідів і дружину він навіть не наважувався, та й не хотів відрікатися від тлумачення її попереджень і значень.

Десь дуже глибоко у пам'яті подеколи все ще зринав образ якоїсь долини, яка для нього, імовірно, колись була домом. Хоча він не міг пригадати, чи тоді звідти було видно якусь гору. Можливо. У будь-якому разі, всі події з дитинства були настільки затертими, що не могли додавати якої-небудь певності – уривки, нечіткі обриси тої долини, як і ті з давньої реальності, могли бути зі снів... Такими були й думки про різних тварин, які гуртом спускаються з гірських пишнот і тиш все далі, кожного дня знову бігли у долину – здебільшого кози, велика чорна отара кіз, що весь схил здавався м'яким і хвилястим. І вранішня згряя голубів, яка наче на бігу здійснювалася з міських стріх, з-поміж багатоповерхівок, під «гору», ніяк не могла означати нічого доброго. Навіть складки і борозни під верхнім «хребтом»

гори серйозно попереджали про небезпеку. Якщо на «верхівці» утворювалося щось на зразок горба, він мусив до половини заслонити штору, з самого ранку припалити люльку і весь той день кожного разу перед кожними дверми на мить зупинитися і з думкою, що все буде добре, все буде гаразд, відігнати нав'язливе побоювання, що з ним саме зараз зможе статися щось недобре чи навіть непоправне. Навіть удома. Коли, наприклад, ішов з кухні до кімнати або ванної кімнати, щоразу знову зупинявся, роздумував, повертав собі у серце і в спасенні думки чітке відчуття надії, і все це приховував від дружини або від кого-небудь іншого, хто би міг що-небудь помітити. Часто із хмари народжувався якийсь божественний лик. Валент помічав ознаки страху, милостивої прихильності або чарівливості, і якщо внизу між тими хмарами, що оповили підніжжя, у вузьких пасмах розтягався червоний слід зорі, він знав, які туфлі треба взути, яку сорочку одягти, краватка також мала бути відповідною для кожної нагоди, як і у дні, коли хмар взагалі не було видно. І замість того, щоб думати про кіз, краще було думати про білих, щойно викупаних овець, кожна з яких мирно паслася із двома дитинчатами під стрімким звисом.

II.

ТОГО Ж ТАКИ РАНКУ, ранку, коли газети розповсюдили звістку про вбивство на Брежнінах, він із люлькою у роті на ще по-нічному синюватому небі розглядав «гору». Водночас у думках знову роїлося щось із уже звичного хворобливого напівсну, в якому йому здебільшого здавалося, що він чує не своєї дружини голос, а якісь співочі дитячі гукання або, можливо, спів, який вранці на яву, після себе завжди залишав відчуття порожнечі. І коли «гора» втратила чіткі обриси, коли між смугами розмитих хмар загорілися перші промені зорі, цього разу його охопила легкодиха непевність перед днем, що прокидався, людьми, хмарками пари і містом, яке повільно і ліниво роззявляло свою пельку, спраглу до отар, снів, думок і наляканих голубиних зграй над найближчою дзвіницею і церковною банею. І знову його десь глибоко і підступно охопила якась відвічна квапливість, наче йому хтось невідомо коли, невідомо де щось доручив, наказав щось важливе, необхідне, і він мусить негайно бігти у тих справах чи кудись подорожувати, хоча того, що би принаймні частково означало «туди» і «тому» наче завжди бракувало. У голові дзвеніло: «Іди! Поквапся!», і вже без особливого розуміння наміру і мети підганяло його у натовп, на трамвай чи кудись іще, у поспіх, із чорним портфелем у руці і незмінним значущим серйозним виразом обличчя, від дверей до дверей адвокатських чи нотаріальних контор, у вестибюль, і через хвилину-дві знову на вулицю і далі, наче у постійному поспіху і переживанні через те запізнення і, звичайно, з виразом загальної значущості та авторитетності. Витряс люльку. Одягнув бездоган-

ний сірий костюм, зав'язав краватку, взув добре наглянсовані туфлі і поквапився до ліфту, час до часу поглядаючи на годинника, як кожна ділова людина, яка добре знає, що таке час, і потім вни-зу, у вестибюлі, так само відсутньо і мимохідь кивнув комусь, хто йшов на роботу чи ще кудись, зі скриньки вийняв газету і власне так, наче запізнюється, повернувся до квартири.

Лише згодом, у вітальні, коли із запаленою люлькою сидів у фотелі перед вікном та наче за звичкою спершу порозглядав на центральній сторінці оголену дівчинку, яка солодко посміхалася, а після того, щоб не витратити часу на неважливі речі, із рішучістю знавця одним витрени-ваним рухом розгорнув перед собою сторінку з біржовими звітами, він трохи заспокоївся, загли-бився і дозволив думкам завирувати серед під-значень, надзначень, лише знавцеві розбірливих можливостей і добре прихованих полапок, у які він, якби коли-небудь з'явилася така ймовірність, звичайно, ніколи в житті не потрапив би. Він лю-бив те вирування думок і народження образів своєї поважності, які йому допомагали заглиби-тися в себе, у героїства, без яких, звичайно, ні-куди, коли публічно розголошена інформація є неправдивою, і корабель безпечно пливе добре продуманим, турботливо спланованим шляхом, і в погожий день над хмарками пари спокійно пла-вають білі, наче тільки-но викупані, овечки. Потім він перегорнув сторінку і швиденько пробіг очи-ма інформацію про якусь брудну гру з придбан-ням котлів для пивоварні, після чого його увагу на тій же сторінці, в нижньому лівому куті, при-вернув заголовок «УБИВСТВО НА БРЕЖИНАХ». Писало, що на віллі «Карліна» сусіди випадково знайшли труп респектабельного і заможного

вдівця Метода Марії Павліна. Що смертельним для нього став незвично точний «хірургічний розріз» на шиї і що перші результати розслідування вказують на вбивство. Що експерти в інтересах слідства не розголошують подробиць, але попри це додали: зважаючи на те, що не зникли дуже коштовні предмети та готівка, очевидно, не йдеться про вбивство з корисливості. У будь-якому разі, додав автор повідомлення, невдовзі очікують докладних звітів експертів, оскільки вся брежинська околиця глибоко стурбована і шокована.

В останньому Валент, звичайно, сумнівався. Бо в такому величезному місті новини про різні вбивства якщо й не щоденна, то, принаймні, вельми звична річ. Навіть людина, яка мешкає по сусідству, відчуває з цього приводу лише якийсь дискомфорт, така обставина чи інформація змусить її трохи замислитися, але все це, звичайно, далеко від справді глибокої стурбованості і потрясіння. Такі «стурбованості і потрясіння» належать зазвичай родичам, друзям, у найкращому випадку, можливо, справді дуже вузькому колу сусідів та знайомих, але для більшості людей, віддалених на якісь дві-три вулиці, цілий випадок – лише цікавинка, тема для короткотривалої балачки або буфетних мудрувань, які ще того ж дня починають втрачати draжливу свіжість. І для людей, віддалених по один і другий бік від місця злочину першою ж великою вулицею така новина вже, безсумнівно, знеособлена, хоча й гостра, однак загальна проблематика, що змушує людину лише знизати плечима. Десь далі в місті, на вулицях, це все сприймають лише як звичайну сіру і нікому не цікаву буденність.

І Валент Косміна до такої звістки, без сумніву, поставився би байдуже, якби вона не стосувалася саме Брежин – приємного вишуканого кварталу з каштановими алеями, із захованими у садах величними старими віллами і тихими, дрімотливо освітленими вулицями, якими, попри віддаленість цього району, він останніми роками звик прогулюватися. Лише там він міг почуватися хоча б до певної міри справжнім паном. І лише така вечірня прогулянка у чорному святковому елегантному вечірньому костюмі йому могла сповнити день. Ішлося саме про приємний спокій, коли він, належно вбраний, розміреними задумливими кроками проходжався під каштанами і багато хто з перехожих, без сумніву, думав, що він один із брежинців. Без того брежинського величного відчуття життя б йому здавалося практично нікчемним. Щиро кажучи, навіть сама думка про прогулянку якимось ветхим парком, як звичайнісінькому пенсіонерові годиться, йому була відразливою.

Звичайно, він постійно турбувався про те, щоб дружина про ті спадери нічого не знала. Він наплів їй про якесь авторитетне товариство викладачів і лікарів-пенсіонерів, про якихось поважних людей, які його щовечора очікують у кав'ярні. Можливо, вона навіть вірила. У будь-якому разі, останнім часом він абсолютно безжодних ускладнень, коли йому лише заманулося, міг вечорами іти з дому. Вона із цим змирилася. Її це влаштовувало...

Те, що минулого вечора він також прогулювався Брежинами, йому почало видаватися вельми неприємною і навіть дещо сумною і дразливою обставиною. Не міг себе обманювати, що його, як і щоразу на тих прогулянках, вчора ввечері

також помітили ті, хто його запам'ятав, кому він щоразу впадає у вічі і хто б його, безсумнівно, легко міг докладно описати слідчим. Навіть хтось із працівників готелю «Маленький рай», куди він регулярно навідувався.

Йому здавалося більш ніж імовірно, що слідчі обов'язково будуть розпитувати у навколишніх готелях. Що барменки і «райські» близнючки будуть розповідати про нього. Передусім про його вчорашню поведінку, яка, ймовірно, була не зовсім звичною, бо через погане самопочуття він в тому готелі саме вчора ввечері пробув недовго і другу чверть пляшки бургундського вина ледь пригубив до того, як витряс люльку, поклав банкноту на стіл і вийшов, навіть не дочекавшись офіціантки. Щоправда, він так чи приблизно так повадився й раніше. Однак вони, імовірно, зараз цього не згадають і звернуть увагу слідчих на нього. Це було б, звичайно, страшенно неприємно. Навіть draжливо. Бо ж його як чоловіка, який вдавав, що він заможний, а дехто його, можливо, навіть уважав брежинцем, невдовзі викрили б, і він, безперечно, потрапив би у неприємну ситуацію в найкращому разі лише перед сусідами, а перед жінкою – в жахливу халепу і ганьбу.

Спершу він подумав, що про всяк випадок бодай на якийсь час слід забути про брежинські прогулянки і взагалі здалека оминати Брежини.

Але невдовзі йому здалося, що власне це могло би виявитися жахливою, можливо, невинною помилкою. Що власне це, безсумнівно, викликало б сумнів.

Те, що, можливо, незабаром знайдуть справжнього злочинця, якщо ще не знайшли, трохи втішало.

Однак він ніяк не міг у неї повірити.

І що довше роздумував, дедалі більше все заплутувалося, хмурніло, перетворювалося у нерішучість, неспокій, який він згодом ледь гамував і стримував у собі і від якого у нього болів шлунок.

Допомогти собі цього ранку «горою» було запізно.

Він марно намагався пригадати, чи коли-небудь випадково на якомусь із брежинських фасадів помічав назву «Карліна». На такі подробиці до цього часу, на жаль, він не зважав. Увечері людині їх важко зауважити. Та й людина неуважна. Взагалі ті темні фасади здебільшого ховаються за високими металевими огорожами і прикриті кущами й деревами.

У газеті не вказували вулиць. Як і точного часу події. Тому він насправді не міг знати, чи, можливо, як і кожного разу, проходив власне повз ту віллу. І чи його дуже часто бачили поблизу неї. За цю інформацію слідчі, безперечно, вхопляться. І будуть міцно триматися. І нетерплячий, суворий, холодний працівник слідчого відділу, без сумніву, сухо питатиме власне це, власне про це, і, без сумніву, в жодному разі не повірить у його звичайну прогулянку.

Коли він почув, як дружина, як і кожного ранку, зі спальні пішла до ванної кімнати, його від цього ще більше льодовито стиснуло у шлунок.

Він різко знову підняв газету. І крізь запашний дим намагався щось прочитати. Хоч щось. Спробував заглибитися у те читання. Виробити поведінку і натягнути маску невимушеної щоденної узвичаєності.

Вона не привіталася, коли у рожевому халаті, з макіяжем, нагельована, із закрученим у тюрбан рушником на голові зайшла до вітальні. Щоправ-

да, вона так часто виходила з ванної кімнати раннього чи пізнього дообіддя, невдоволено кривлячись. І посилено покашлюючи. Зазвичай він не зважав на це. Але сьогодні хотів би відчувати її ближчою, приязнішою, він би був їй вдячний за близькість, розуміння, а тому привітався сам і на знак ввічливої уваги витряс люльку та відклав газету.

Вона не відповіла.

Мовчки пішла до кухні і, з усього судячи, взялася за приготування кави.

Однаке могла б, принаймні, відповісти на привітання. Йому б відлягло. Він з дорогою душею попросив би її про те «доброго ранку». Це було би хорошим знаком. Звичайно, він заспокоював себе, приборкував, заразом намагався бути розсудливим. Водночас у нього звідкись з'явилася думка, що, можливо, він би все повернув на свою користь, якби мовчки спокійно підійшов до неї і ні з того ні з сього заліпив їй ляпаса. Він похолов від тої думки. Але все одно терпляче тупився в той газетний безлад літер, рядків, колонок і картинок і водночас повільно, тихо, так, щоб вона не чула, глибоко вдихав повітря, затримуючи його на кілька секунд у легенях і після того так само притаєно видихаючи. Але літери і рядки й далі мерехтіли, мов над перегрітими стріхами.

Вона йому мовчки подала каву. І, покашлюючи, пішла зі своїм горнятком до телевізора.

Валент знехотя пробурмотів їй услід якесь «дякую». І, не підводячи погляду, зігнув газету. І відразу перегорнув сторінку. Задивився на обличчя якоїсь оголеної дівчини, чорноволосої, майже дівчинки., яка нещиро посміхалася під статтею про модний дизайн.

Спокусливо вифранчені, але попри це дитинясті дівчатка.

Слухати звуки телевізора, який увімкнула дружина, йому було так само обтяжливо, як дивитися на те дівоче тіло і вираз її дитячого личка, яким вона себе спокусливо пропонувала. Ту нутку серіальну музику впереміж із шумом і бризками хвиль. Які, імовірно, ілюстрували непередбачувану реальність світу або ж образ того, що день за днем і ніч за ніччю ламало і розкидало людські долі. Цього разу, попиваючи каву, він особливо відчував, як його коле біля серця. Щоправда, останнім часом, під час ранішньої кави, його досить часто кололо біля серця. Навіть коли він не був стривожений... І наче намагаючись себе потішити, він старався уявляти собі, як стримано і холодно велично, якщо буде потрібно, він стане перед слідчими, бездоганно стане, коли вони вимагатимуть, чи сяде, якщо скажуть, і там їм всім просто у вічі ясно і чітко, з усім достойним спокоєм визнає, що його життя, як і більшість життів, вигадане...

З телевізора плаксивий закоханий жіночий голос зневірено гукав якогось Леона, який не відгукнувся.

Слідчий, звичайно, буде саркастичним, нетерплячим, погрожуватиме, холодні пильні очі свердлитимуть, і у ледь помітній гримасі на турботливо виголеному й доглянутому обличчі під полірованою лисиною проступатиме досить промовисте презирство.

У загальних рисах він уявлятиме *інспектора*, який, звичайно, до тонкощів знає процедуру і відшліфований метод розкриття правд. І який не любить жодної, навіть найменшої, неправдивості...

Музика з телевізора наростала і слабшала, час до часу несподівано вибухала, вихлюпувалася з другого плану і знову поступалася плаксивому жалібному оханню й аханню головної героїні – серіальної дами, в якій через очевидні проблеми з чоловіком і коханцем розривалося, напевно, серце, і вона, принаймні судячи з музики, власне вирішила вчинити щось доленосне. У кручі вдарили хвилі, можливо, в повітрі, можливо, на одній із ближніх скель завивала чайка, і пані ридала, із переривчастих басистих партій віяло зловісною мороковою глибочінню. А теплий глибокий чоловічий голос, можливо, в останній момент запобіг найгіршому. Дама видихнула: «Леоне!», і легенький ніжний скрипковий дуєт, наче вуаль, завитав над басами і тривав навіть після того, як він сказав: «Хелено..!». Хвилі, басы і завивання чайки завмерли на тлі ніжно люблячою вдячністю і спасінням. А вже наступної миті загуло місто. Вулична метушня. Кроки. Голоси. Нетерпляче гудіння в автомобільному корку. І віддалене завивання сирен швидких чи, можливо, поліційних сирен. Хмарок пари з різниць і ненаселених будинків не було видно. Судячи з тихого дзеленчання горнятка для кави, жінка із знудженим виразом дозволила собі у перерві ковток кави. Останнім часом він її все частіше сприймав як якусь відчужену креатуру... Вона навіть більше не готувала їжі. Бо була задоволена їжею з їдальні для пенсіонерів, стверджуючи, що її досить пристойно готують, і для двох все одно не виплачується куховарити. Вона дуже довго чекала, щоб нарешті принаймні до певної міри присвятитися собі. І якщо йому щось не підходить, він може сам готувати. Він сказав: «Ну, так», і не висловив жодних зауважень. І йому знову здалася доречною ота його

витренувана терплячість, нечутлива велична поведінка, безтурботний спокійний вираз обличчя і загалом майстерність інтелігентів, чемпіонів, які, піднесені чимось своїм, не зважають на щоденну приземленість. Хоча лише зовні, звичайно... «Але так є, – сказав би слідчому, – на жаль, пане *інспекторе*, так є, так, і тут нема що мудрувати. Усі прагнуть більшого, до більшої значущості, догори, пане *інспекторе*, догори і нікуди більше». На цьому би його пан *інспектор*, напевно, перебив. І, можливо, перейшов би до скальпеля, тобто цілком імовірно, власне до скальпеля. Але Валент би йому нагадав про завжди актуальну фразу, мовляв, одяг робить людину, і про правду, що існують численні й дуже різноманітні вершини і на ті вершини веде дуже багато різноманітних шляхів.

Музика з телевізора знову наростала і якось переривчасто перемішувалася з гудінням автомобіля.

Потім почувся дзвінок у двері.

Неспокій знову вдарив у серце і в думки. У вухах зашуміло. Однак він себе опанував. Не відклав газети. Не встав. Зовні навіть не змінився, і хоча подзвонили вже вдруге, цього разу різкіше, рішучіше, він судомно схопився за думку, наче за рятівну соломинку, що йому насправді, навіть якщо його зараз кудись відвезуть, ніхто нічого зробити не може.

Дружина врешті неохоче та із докором-зітханням, який, найімовірніше, означав, що він би теж міг поворушитися, попливла до дверей.

Газета разом із руками тремтіла. Як і думки. Він встане, вирішив, якщо про нього будуть сухо офіційно запитувати. Вийде до них. І спокійно згорда запитально погляне їм просто у вічі. І за-

чекає, доки вони скажуть все, що мають сказати. І, можливо, промовить: «Прошу, панове, будь ласка».

Дружина відчинила двері.

Мовчки.

З коридору, з-поміж рядків та колонок, від солодкої звабливої дитинястої чорнявки під ними вдарило в подих і слух...

У дружининому голосі можна було розібрати легкі ознаки непевності, коли вона після короткої паузи все ж сказала: «Доброго дня».

Чоловік щось пробурмотів.

«Ну, так, кажіть, так», – змирилася вона.

Дзеленькнула кришка, а тоді добре чутний знайомий голос «пана Маріо» запитав, чи пан чоловік вдома.

«Вдома, так...», – вона коротко підтвердила.

Його збентежила, навіть дещо збила з пантелику оця жінчина стриманість... До того «пана Маріо» вона досі була завжди привітною і солодковою. Цю зміну він, зрештою, міг би приписати впливові серіалу, а, можливо, знеохоченості, бо ж вона мусила відірватися від телевізора. Отож, він спробував зневажливо і безтурботно знизати плечима, хоча, звичайно, було дивно, що якийсь собі «пан Маріо», ні більше ні менше колишній продавець порнографічної продукції на розі вулиці, а сьогоднішній рознощик їжі з їдальні для пенсіонерів, питає про панів чоловіків. Він навіть хотів би побалакати з паном, тобто лише про щось запитати, якщо вдасться, з якоюсь дискретністю у голосі насмілився додати він.

«Пан хотів би щось...», – наче насилу пробурмотіла дружина, і з тим їдальняним комбінованим посудом і якимось згортком у руках поквипилася до кухні.

«Ну, заходьте», – з кухні вона підвищила голос, звертаючись до «пана Маріо».

«Ні-ні, – оборонявся він, – це дрібничка, якщо вони, можливо, встигнуть...»

Валент неохоче відклав газету, встав, і з виразом обличчя, наче йому щойно завадили у якійсь його глибокій діловій сконцентрованості, підійшов до набридливця. Який, як тільки Валент його помітив, значуще відступив глибше у передпокій в очікуванні, що він без коливань прослідкує за ним.

«Прошу», – сухо зажадав Валент і зупинився, наче йому здавалося, що нема необхідності переступати поріг вітальні.

А сухий і незвично блідий підлий чоловічок з маленькими очима, який у своєму житті, безсумнівно, багато часу присвятив догляду за зараз уже сивими вусиками і кучерями на чолі, ні з того ні з сього дав йому знак рукою, щоб той нарешті підійшов ближче, наче йшлося про невідомо яку дискретність, яку в будь-якому разі краще приховати від дружини.

Валент волів би розвернутися і остаточно знехтувати його знаками.

У кухні дружина бряжчала посудом.

«Пан Маріо» також, наче у поспіху, прислухався до звуків із кухні. Потому з кишені білої робочої маринарки вийняв рожевого конверта. Похапцем, мовби перевіряє, чи це той конверт, ще раз його оглянув та із значущою таємничою усмішкою простягнув Валентові. «Це для Вас», – прошепотів. І не підійшов ближче. Безсоромного збиточного знаку неможливо було не помітити. Коли Валент все ж підійшов і недбало потягнувся до конверта, пан Маріо навіть підморгнув і покивав головою, очевидно, на знак суто чоловічої

дискретності. І з удаваною, лише злегка запитальною безтурботною гримасою, Валент прочитав у нижньому правому куті своє ім'я. Йому здалося, що він відчуває дуже нуткий шляхетний запах. Однак перед колишнім продавцем порнографічної продукції і сьогоднішнім рознощиком їжі пенсіонерам він хотів показати лише зневажливу байдужість, наче всілякі такі дрібнички – це буденність, і пани його рівня не діляться таємницями будь з ким. Отож, він пробурмотів «дякую», ще раз проігнорував значущу усмішку і дозволив «панові Маріо» думати що завгодно, чекаючи на посуд. Лише після того, як причинив двері вітальні за собою, і переконався, що дружина не зазирає з кухні, швиденько зігнув конверта і запхав його до кишені.

Тим часом у телевізорі сварилися. Судячи з усього, навіть дійшло до ляпаса. І під час тихого ридання, що почулося після цього, дружина похвалила «панові Маріо» вчорашній шпинатний гарнір.

Він хотів їм показати принаймні трішки презирства, якщо вже не щось інше.

Однак досить безтурботно знову взявся за газету. І, можливо, трохи зашумно, ніж було потрібно, перегортав сторінки, і заспокоював думку про поколювання у серці і про ароматного листа.

Дружина нічого не сказала, ні про що не питала, коли повернулася до телевізора вельми стурбована тим, що, можливо, пропустила щось важливе.

III.

СЕРІАЛ ЗАКІНЧИВСЯ, і лише коли відзвучала музика, коли плюскіт хвиль зовсім стих, дружина вимкнула телевізор і наче тихо змирилася із тягарем всім жінкам цього світу однаково судженого терпіння, пішла до кухні. Від конверта в кишені постійно пахло. І Валента вже турбувало, що жінка може почути той аромат. Навряд чи він міг би їй щось пояснити. Факту, що йому «пан Маріо» конверта вручив таємно, а потім ще він сам від неї це приховав, вона, найімовірніше, не проігнорувала б.

Передусім він сам ледве тамував цікавість – щось же все це мало означати. Щоправда, йому здавалося, що йдеться про дешеву «любовну» пропозицію, а, отже, про звідництво найнижчого рівня., а цікавість – той споконвічний фатальний гріх, перед яким Валент цього разу намагався встояти. Як і перед ілюзіями щодо таких речей. Тому він вирішив без жодних відвічних роздумувань просто викинути листа в унітаз. І невдовзі забути про нього.

А дружина з тією своєю жахливо перебільшеною любов'ю до порядку вже кликала його обідати. І вже стояла біля кухонного одвірка, мовчки, з широким тупим поглядом з-під припіднятих брів дорікала, що сьогодні, як і кожного дня, вона все сама приготувала, ще й мусить його чекати. Щиро кажучи, він щоразу заледве знаходив у собі достатньо терплячості до неї і до її постійного кривляння за столом, з яким вона пізніше, коли діти переселилися, продовжувала демонструвати свою важливість і відданість домові чи щось на зразок цього – можливо, лише якусь серіальну пристойність, яку невідомо коли вона почала

вважати своєю і яка, звичайно, передбачала, що подружжя гарненько собі сидить вкупочці за накритим скатертиною столом, що розгортають, знову згортають і кожен біля своєї тарілки кладе попередньо поставлені вертикально складені конусом серветки, що він із заздалегідь заготовленого графіна наливає у склянки води. Лише потім, коли вона із найчастіше удаваною усмішкою і наче спокійною піднесеною інтонацією скаже: «Дякую» і коли він відповість: «Прошу», надходить черга розливання супу з дуже чи не дуже розцяцькованої супниці, поставленої посеред столу.

Інколи йому буквально стискало у шлунку від всієї тієї фальшивості – насправді, сама думка про постійно липку і несмачну пенсіонерську їжу була глибоко відразливою.

«Мені видалося, – наче з виправданою стурбованістю поглянула вона на нього з-під піднятих брів, – що пан Маріо якийсь інший».

«Я нічого не помітив», – зневажливо гаркнув він і навмисно голосно сьорбнув з ложки дуже масного і пересоленого супу.

«Я подумала, – вона озирнулася до дверей, наче треба було зберігати обережність, – що це його двійник...»

«Аякже...», – не змінював досить зневажливої безтурботності і, наче не знаючи, де зачерпнути чогось їстівного, блукав ложкою по мутному супові.

«Я думаю...»

«Думати корисно», – перервав її, понуро хльоснув її поглядом і відштовхнув тарілку із супом.

Знав, що з тим своїм тупим і від ранішніх заспокійливих ліків злегка змертвілим докором у витріщених очах вона сподівається, що він знову

на неї погляне. Її піднесена до рота ложка застигла в повітрі. Але він лише недбало потягся до печені і гарніру і почав у ньому радше порпатися, аніж їсти. Щиро кажучи, він відчував дивну, майже гарячкову веселість від такої своєї поведінки, і при думці, що вона змушена буде нечутно влити в рот той набраний в ложку цинк, аби виправдати себе, він ледве стримував напад чогось схожого до сміху. Навіть із недоречно зайнятим козлятиною ротом побажав їй смачного і сподобився на якесь телевізійне вищирення зубів замість усмішки.

Власне це вишкірювання зубів йому особливо було до вподоби пізніше, коли жінці вдалося опанувати себе. Коли вона, з усього судячи, вирішила образитися і презирливо мовчати. Зневажати. Із глибокою сконцентрованою обличчя вона жувала маленькі кусники їжі і круглими очима, як якийсь великий, заглиблений у поїдання хом'ячок, лише поглядала зверхньо повз нього.

«На вечір я домовився з професором Павловським», – він знову заговорив, наче у всьому тому не бачив нічого особливого, наче йшлося про просте продовження розмови після паузи, тому як тарілку з печеню і несмачним гарніром зі стручкової квасолі поміняв на тістечко. І незважаючи на дружинину глухоту, він значуще продовжував, що вони із професором будуть дискутувати про математичний нуль, який, звичайно, лише загальноприйнята домовленість і своєрідна релігійна догма для щоденного плебейського використання.

«Якщо, скажімо, уявити собі життя як математичне рівняння... – Вона встала. Нічого не хотіла собі уявляти. Наче кудись поспішаючи, прибрала тарілку, супницю і тацю. І пішла до вітальні.

Увімкнула телевізор. – Так от...», – пробурмотів, ніби докір, відчувши справжню потребу у комусь, хто би до нього дослухався, хто б його зрозумів, кому би він міг довірити оту таємницю про кіз, овець і голубів, з ким би міг спокійно, без остраху побалакати про брежинське вбивство і напаченого листа, якого він, можливо, не викине..., не відразу, в жодному разі не відразу, тобто доки не вирішить по «горі» що йому слід робити. Бо зараз, коли він нарешті зміг спокійно припалити люльку і ще раз подумати, справа йому не здавалася такою вже й зрозумілою і безневинною. Передусім запах, який, попри тютюновий дим, так настирливо і підло вшивався в ніс, почав йому здаватися дивовижно таємничим. Наче в ньому криється передчуття чогось особливого. Можливо, згубного. Бо людина насправді ніколи не знає всього. І ні в чому не може бути впевнена. Навіть у власному серці. Навіть у нулі в кінці рівняння, пане професоре докторе Павловський, чи Павлич, чи Павлин, чи як Вам ще подобається, за кого Ви себе маєте, пане професоре докторе, сказав би йому, Ви, що сходите так, як котрась із тих кіз спускається в долину. А взагалі, нехай триває, доки триває. Принаймні зовні. Той хід донизу і неучтво, маю на увазі, пане професоре докторе. Так вся справа принаймні до якоїсь міри стерпна. І людина може попри все пахнутися і видаватися шляхетною.

Тим часом його все ще жакливо кололо в серці... і крізь вуха до нього знову вдиралися звуки з телевізора, причому цього разу, безсумнівно, йшлося про вбивство заможної самотньої жінки і про початок стосунків між сестрою вбитої і її коханцем...

Він намагався пригадати, чи коли-небудь чув від дружини запах, схожий до запаху того листа.

Кінець
безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.